

عنوان مقاله:

فضای مجازی و نقش آن در دگرگونی های باورهای دینی دانش آموزان: پژوهشی پدیدارشناختی

محل انتشار:

فصلنامه مسائل کاربردی تعلیم و تربیت اسلامی، دوره 8، شماره 1 (سال: 1401)

تعداد صفحات اصل مقاله: 32

نویسندگان:

طیبه فردوسی - University of Tehran

آمنه آقاجانی رونقی - University of Tehran

کیوان صالحی - University of Tehran

خلاصه مقاله:

هدف: باورمندی و عاملیت عقلانی به ارزش های الهی، اکسیر حرکت بالنده، تاب آور، تعالی بخش و ارزش آفرین زندگی فردی و جمعی انسان ها، در عصر دیجیتال است. پژوهش حاضر با هدف تحلیل ادراک و تجربه زیسته دانش آموزان دوره دوم متوسطه از نقش فضای مجازی در دگرگونی باورهای دینی شان انجام شده است. روش: بدین منظور از رویکرد کیفی، روش پدیدارشناسی توصیفی و فنون مصاحبه با رایانامه و سوال های باز پاسخ استفاده شد. شرکت کنندگان با روش نمونه گیری گلوله برفی در میدان پژوهش متشکل از دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه در رده سنی ۱۵ تا ۱۸ سال در شهر تهران در مناطق ۱۶ و ۲۰ انتخاب شده و با رسیدن به حالت اشباع در مصاحبه پانزدهم، فرایند مصاحبه های نیمه ساختارمند به پایان رسید. داده ها مبتنی بر راهبرد کلایزی و نرم افزار MAXQDA تحلیل گردید. به منظور افزایش اتکاپذیری، تاییدپذیری، باورپذیری صحت داده ها، از شیوه های «بازرسی و بازبینی در زمان کدگذاری»، «بهره گیری از نظرات همکاران پژوهشی و تایید آن ها»، و «درگیری طولانی مدت» استفاده کردیم. یافته ها به شناسایی ۸۵ عبارت مهم و دسته بندی ۱۳ زیرمضمون و ۵ مضمون شامل مضامین شناختی، اعتقادی، رفتاری، عاطفی، عملی منجر گردید. یافته ها: با بررسی دیدگاه ها و تجارت دانش آموزان در مواجهه با فضای مجازی و گسترش استفاده آن در دوران کرونا و پس از آن، دگرگونی های قابل توجه و بعضا نگران کننده ای در باورهای دینی دانش آموزان در هر پنج بعد اصلی شناختی، اعتقادی، رفتاری، عاطفی، عملی رخ داده است. نتیجه گیری: مسئله پرورش صحیح و زمینه سازی برای ارتقای باورها و عاملیت به آموزه های دینی در دانش آموزان مورد مطالعه، نه تنها از وضعیت رضایت بخشی برخوردار نبوده، بلکه با تاثیرپذیری از عوامل متعدد و متنوعی به ویژه محتوا و ارزش های رایج و غالب در فضای مجازی، با دگرگونی های گسترده و در جهت معکوس باورهای مورد انتظار دینی همراه شده است. به نظر می رسد، ادامه روند موجود در مواجهه و دسترسی بدون مدیریت هوشمندانه نوجوانان با تمامی سطوح محتوایی و کم توجهی نزدیک به انفعال، به محتواها ارائه و منتشر شده در فضای مجازی که بر طبق شواهد موجود از واقعیت های میدانی و رسمی در مدارس، موثرتر عمل کرده است، می تواند بنیاد باورهای اعتقادی دانش آموزان را با مخاطرات بنیان برافکنی مواجه سازد. این مهم ضرورت توجه جدی در آموزش سواد رسانه ای به والدین و نوجوانان از یکسو، ایجاد زمینه برای عاملیت بخشی به انگیزه ها و اقدامات تمامی فرهیختگان و دغدغه مندان تربیتی اعم از معلمان، مدرسان، استادان، مربیان، مشاوران، روان شناسان، جامعه شناسان و مروجان فرهنگی به تولید همگانی و بازنشر محتواهای فاخر و اصیل متناسب با آموزه های فرهنگی کشورمان و به ویژه انتشار و اشاعه آن براساس سرگرم آموزی و اصول تعلیم و تربیت تفریحی، هر چند دیرنگام، اما می تواند زمینه ای را برای کاهش مخاطرات دم افزون این فضای بشدت اثرگذار و اصیل موسوم به مجازی را فراهم نموده و جامعه را از بخشی از مخاطرات آن برهاند.

کلمات کلیدی:

,Religious beliefs, Virtual space, Variability, upper secondary school students

باورهای دینی، فضای مجازی، تغییرپذیری؛ دانش آموزان دوره متوسطه

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

